

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра фінансового менеджменту та фондового ринку

Допущено до захисту
Завідувач кафедри
_____ (Баранова В.Г.)
“ ____ ” _____ 201__ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня магістра

зі спеціальності 072 **“Фінанси, банківська справа та страхування”**
за магістерською програмою професійного спрямування
«Фінансовий та страховий менеджмент»

на тему: **«Платоспроможність підприємства та формування
системи її забезпечення (на прикладі ТОВ «Телекарт-Прилад»)»**

Виконавець

студентка фінансово-економічного факультету

Костова Стефанія Сергіївна

/підпис/

Науковий керівник

кандидат економічних наук, доцент

Лапіна Ірина Сергіївна

/підпис/

ЗМІСТ

Вступ	3
Розділ 1. Теоретичні основи системи управління платоспроможністю на підприємстві	8
1.1. Сутність платоспроможності підприємства та необхідність її оцінювання	8
1.2. Цілі і завдання формування системи управління платоспроможністю підприємства	15
1.3. Система показників та методика оцінки платоспроможності підприємства	18
Розділ 2. Аналіз системи управління платоспроможністю на прикладі підприємства ТОВ «Телекарт-Прилад»	37
2.1. Техніко-економічна характеристика ТОВ «Телекарт-Прилад»	37
2.2. Загальна оцінка фінансового стану ТОВ «Телекарт-Прилад»	48
2.3. Оцінка ефективності системи управління платоспроможністю ТОВ «Телекарт-Прилад»	68
Розділ 3. Рекомендації щодо вдосконалення системи управління платоспроможністю ТОВ «Телекарт-Прилад»	74
3.1. Формування системи управління платоспроможністю ТОВ «Телекарт-Прилад»	74
3.2. Моделі встановлення платоспроможності та ймовірності банкрутства на основі моделі Альтмана	84
3.3. Формування практичних рекомендацій до втілення в роботу компанії ТОВ «Телекарт-Прилад»	87
Висновки	94
Список використаної літератури	97
Додатки	101

ВСТУП

Жодне підприємство не ладне уникнути труднощів, що зустрічаються у господарсько-фінансовій діяльності в теперішніх економіко-політичних реаліях України. Платоспроможність — означає наявність у підприємства грошових коштів та їх еквівалентів, достатніх для своєчасного погашення своїх боргових зобов'язань. Саме платоспроможність є основною передумовою подальшого функціонування підприємства будь-яких розмірів, як ланки фінансово-економічної системи країни.

Процес управління фінансово-економічною безпекою базується на певному механізмі, який забезпечує захист підприємства від різноманітних ризиків, насамперед, втрати платоспроможності. Вже не перший рік в діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання можна спостерігати катастрофічну ситуацію зумовлену збитковістю підприємств, кризою неплатежів та іншими факторами. Економіка країни не встигає оговтатися від міжнародної кризи, від старанних намагань державного апарату прирівнятися до європейських стандартів. А основний удар приймають на себе юридичні одиниці господарського сектору, а саме підприємства усіх видів власності та спеціалізації. За таких умов, щоб уникнути фінансової кризи, виникає потреба оцінити перспективу розвитку підприємства, спрогнозувати його майбутній фінансово-господарський стан та розробити можливі шляхи попередження негативних явищ.

Динамічність розвитку ринкових відносин супроводжується недостатнім рівнем менеджменту, що зумовлює погіршення фінансового стану та загального функціонування підприємства.

Специфікою управління сучасними підприємствами є те, що вони змушені працювати в умовах відсутності чітко визначених пріоритетів промислової політики, низької адаптивності до нестабільних умов функціонування чи потреб ринку; мінливості су спільних і політичних

орієнтирів та динамічного інноваційному розвитку. Це відбивається на рівні економічної безпеки підприємства.

Разом з цим, в зазначених умовах успішна діяльність підприємства можлива за рахунок забезпечення належної платоспроможності. Адже платоспроможність є важливою характеристикою діяльності підприємства та являє собою здатність зберігати рівноважний, конкурентоспроможний стан сьогодні та в перспективі, постійно реагуючи та адаптуючись до екзогенних та ендогенних чинників в актуальних ринкових умовах.

Основною метою антикризового фінансового керування є пошук шляхів, що забезпечать швидке поновлення платоспроможності й відновлення достатнього рівня фінансової стабільності підприємства для запобігання його банкрутству. В теоретичному плані дані проблеми безпеки, попри свою актуальність і буденність залишаються мало дослідженими і слабо врегульованими на методичному і законодавчому рівні.

Актуальність роботи полягає у необхідності розробляти дієві способи та методики забезпечення такого рівня платоспроможності підприємства, за яким буде досягнуто необхідний захист та надійність його функціонування, що має теоретичне та практичне значення в теперішніх економічних реаліях України. Справа в тому, що на сьогоднішній день не існує розробленої методології щодо роботи, пов'язаної із прогнозуванням фінансового потенціалу і платоспроможності підприємств за наявних економічних умов на державному рівні. На підприємствах необхідно проводити додаткові роботи з адаптації до перемінливих та невстановлених законодавством обставин економічної та господарської діяльності українських підприємств.

Метою роботи є систематизація, закріплення, розширення та поглиблення теоретичних та практичних навичок у сфері формування системи забезпечення та управління платоспроможністю підприємств, дослідження сучасних методів проведення аналізу платоспроможності на підприємствах України, а також розробка рекомендацій з покращення й вдосконалення системи забезпечення платоспроможності ТОВ «Телекарт-Прилад».

Для досягнення мети кваліфікаційної роботи необхідним є вирішення наступних завдань:

- а) дослідити теоретичні основи поняття «система управління платоспроможністю» підприємства;
- б) з'ясувати й охарактеризувати сутність платоспроможності підприємства, обґрунтувати необхідність її оцінювання;
- в) визначити цілі і завдання формування системи управління платоспроможністю підприємства;
- г) проаналізувати систему управління платоспроможністю на прикладі ТОВ «Телекарт-Прилад»;
- д) розглянути техніко-економічну характеристику досліджуваного об'єкту господарювання;
- е) здійснити загальну оцінку фінансового стану ТОВ «Телекарт-Прилад»;
- ж) дослідити рівень ефективності системи управління платоспроможністю ТОВ «Телекарт-Прилад»;
- з) розробити рекомендації щодо вдосконалення системи управління платоспроможністю досліджуваного підприємства;
- и) запропонувати й обґрунтувати багатфакторну модель управління платоспроможністю підприємства;
- к) запропонувати й обґрунтувати рекомендації в управлінні платоспроможністю підприємства;

Об'єктом дослідження кваліфікаційної роботи на здобуття освітнього ступеня магістра є процес формування системи забезпечення платоспроможності підприємства та визначення напрямків її вдосконалення. Робота виконана на матеріалах ТОВ «Телекарт-Прилад» [16; 17; 18; 19].

Предметом кваліфікаційної роботи є економічні відносини, що склалися в рамках досліджуваного суб'єкту господарювання та відображають особливості формування системи забезпечення платоспроможності як складової фінансової безпеки підприємства.

У процесі виконання роботи та з метою систематизації, закріплення, розширення та поглиблення теоретичних та практичних навичок у сфері формування системи забезпечення та управління платоспроможністю підприємств, дослідження сучасних методів проведення аналізу платоспроможності на підприємствах України, а також розробки рекомендацій з покращення й вдосконалення системи забезпечення платоспроможності ТОВ «Телекарт-Прилад». були використані такі методи дослідження:

- а) монографічний;
- б) порівняльний економічний аналіз;
- в) таблично-графічний;
- г) статистичної обробки даних;
- д) загальнонаукові (системний, формально-логічний, метод аналізу і синтезу);
- е) метод наукової творчості;
- ж) метод аналізу ринку;
- з) сучасні інформаційні технології.

Обрані методи дають можливість порівнювати, групувати та аналізувати дані, на основі яких базуються висновки, щодо фінансового стану підприємства й надаються подальші рекомендації щодо моделі реалізації системи забезпечення платоспроможності на підприємстві.

Зміст роботи має значну перспективу практичного застосування, що було обговорено із представниками фінансового та планово-економічного відділів підприємства «Телекарт-Прилад». Розроблено методичні рекомендації з окремих випадків врегулювання недоліків існуючої системи формування та забезпечення платоспроможності досліджуваного суб'єкту господарювання. Запропоновано моделі, що демонструють економічний ефект від розроблених методів і способів управління платоспроможністю в сучасних умовах господарювання.

Інформаційною базою є статті періодичних наукових видань, підручники, навчально-методичні посібники, правові акти та фінансова звітність ТОВ «Телекарт-Прилад» за 2012-2016 рр. (в додатках). Були використані також сайти державних організацій. Перелік цих джерел інформації дає змогу встановити суть та значення платоспроможності, формування системи її забезпечення, а також дослідити теоретичні та практичні засади успішного функціонування підприємства.

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи теоретичний матеріал, можна сказати, що платоспроможність підприємства – це його здатність у повному обсязі й у визначений термін розрахуватися за своїми зобов'язаннями за допомогою грошових ресурсів та інших активів та спроможність здійснювати безперервну фінансово-господарську діяльність.

Фінансовий стан ТОВ «Телекарт-Прилад» значно погіршився за 5 років і за трикомпонентним показником зсунувся аж на дві позиції, при тому, що в 2012 році фінансовий стан підприємства можна було вважати абсолютно стійким.

Якщо ж говорити про оцінку фінансового стану за іншою методикою (за коефіцієнтами), то найгіршим був фінансовий стан у 2012 році, а найкращим у 2015 році. Це пов'язано з деякою зміною у проведенні фінансової політики підприємством.

Негативним моментом фінансової політики підприємства є збільшення частки запасів у структурі оборотних активів на 5%, хоча в той самий момент в 2016 році підприємству вдалося звести до 0 витрати майбутніх періодів. Порівнюючи зменшення поточних зобов'язань з падінням найбільш мобільних оборотних коштів можна підсумувати, що відбувалося значне погіршення платоспроможності підприємства.

Однак, з іншого боку, наявність власних оборотних коштів збільшилася, але вони не покривають потребу у матеріальних оборотних коштах, що свідчить про деяку недостатність власних оборотних коштів. Можна також відмітити, що підприємство у 2014 році позбулося довгострокових кредитів банків, проте збільшило суму короткострокових кредитів. Крім того, підприємство може повністю покрити свої борги оборотними активами, а також рівень покриття оборотних активів власними оборотними коштами знаходиться на достатньому рівні і спостерігається його позитивна динаміка).

Таким чином, абсолютна можливість перетворення активів у ліквідні засоби є досить високою. Динаміка зміни співвідношення залученого капіталу у фінансування підприємства позитивна, адже у 2016 році фінансова залежність підприємства від залучених коштів зросла майже на 10 %.

З позиції ліквідності балансу, підприємство не може в достатньому обсязі покрити свої зобов'язання наявними активами, має несприятливий фінансовий стан, що негативно впливає на платоспроможність підприємства.

Згідно проведеним розрахункам, підприємству у безпосередньому майбутньому загрожує критичне зниження платоспроможності і йому необхідно шукати шляхи виходу з поточного становища, тобто необхідно знайти шляхи покращення платоспроможності ТОВ «Телекарт-Прилад».

Проведений аналіз настановує на формування наступних рекомендацій для покращення платоспроможності підприємства і недопущення кризового стану на підприємстві: вдосконалити кредитну політику для збільшення частки власних коштів у джерелах фінансування, необхідно оптимізувати зберігання запасів, потрібно детальніше проаналізувати дебіторську заборгованість та провести роботи по її оптимізації.

Залучення запозиченого капіталу в певних межах дає можливість отримати ефект, який називають ефектом фінансового важеля. Однак, фінансовий важіль — це «палиця з двома кінцями»: він вигідний у період економічного піднесення, але завдає збитків у період спаду економічної активності.

Для забезпечення ритмічності виробництва необхідно мати економічно обґрунтовані запаси матеріальних ресурсів, так як їх надлишок сприяє уповільненню оборотності оборотних засобів, а нестача здатна порушити безперервність виробничого процесу, викликати простої в роботі обладнання, збільшити собівартість продукції тощо.

В ринкових умовах господарювання наявність у підприємства значних розмірів дебіторської заборгованості знижує ліквідність його активів, негативно впливає на фінансову платоспроможність, а також відволікає

грошові кошти. Тому належна організація дебіторської заборгованості сприяє ефективному управлінню її розмірами і термінами на підприємстві та посиленню контролю за своєчасним здійсненням розрахунків. Організація обліку дебіторської заборгованості на підприємстві має важливе значення, оскільки сприяє упорядкуванню інформації, прозорості та достовірності даних із розрахункових операцій за борговими правами. Керівнику підприємства з метою отримання повної й оперативної інформації щодо різних видів дебіторської заборгованості, які складають значну частку у структурі оборотних коштів, доцільно забезпечити організацію цієї ділянки обліку із залученням відповідних фахівців.

Запропоновано змінити стандарти кредитної політики в розрізі дебіторської заборгованості, та змінити терміни відстрочок, що надаються покупцям підприємства. При кожному з трьох варіантів зміни відстрочки платежів спостерігаються позитивні зміни в прирості прибутку. Однак, підсумовуючи ці варіанти, за однакових умов, кращим необхідно визнати варіант подовження відстрочки платежів на 10 днів. Тому що, як відомо, ефективна робота підприємства – це досягнення максимальних результатів при мінімальних витратах. А ефективність роботи підприємства має прямий наслідок покращення його платоспроможності, і в цілому фінансового стану.

Також, підприємству можна порекомендувати більш ретельно відбирати покупців за ознакою їх добросовісності та кредитоспроможності. А також розробити процедуру інкасації дебіторської заборгованості і передбачити терміни і форми попереднього і наступного нагадувань покупцям про дату платежів; можливості та умови пролонгування боргу за наданим кредитом; умови порушення справи про банкрутство неспроможних дебіторів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- 1) Аранчій В. Л. Фінанси підприємств : навчальний посібник / В. Л. Аранчій; Мін-во освіти і науки України, Полтавська держ. аграрна академія. – К. : Професіонал, 2004. – 304 с. – ISBN 966-8556-29-1.
- 2) Ахновська І.О. Методичний підхід до оцінки фінансового стану суб'єктів малого підприємництва / І.О. Ахновська, А.Л. Тофан// Вісник ДонНУ. – Серія В. Економіка і право. – 2013. – № 1. – С.10–15.
- 3) Бугай О.А. Ліквідність та платоспроможність: економічна суть та експертна оцінка / О.А. Бугай // Галицький економічний вісник. – 2011. - №3. – С.150.
- 4) Власова Н.О. Оцінка ліквідності та платоспроможності підприємств роздрібної торгівлі: монографія/Н.О. Власова, Т.С.Пічугіна, П.В. Смірнова; Харк. держ. ун-т харчування та торгівлі – Харків, 2010. – 222 с.
- 5) Гізатулліна О. М. Фінансова стійкість підприємства: економічна сутність та методика оцінки /О. М. Гізатулліна, О. П. Чучко // Фінанси, грошовий обіг і кредит. - 2010. - № 3. - С. 240-249.
- 6) Городянська Л. Особливості організації обліку дебіторської заборгованості \ Облік: теорія і практика. – 2007. №6. – С. 9-16.
- 7) Грабовецький Б.Є. Економічний аналіз: навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 256 с.
- 8) Грачев А. В. Оценка платежеспособности предприятия за период / А. В. Грачев // Финансовый менеджмент. – 2003. – № 1. – С. 20- 31.
- 9) Гриньова В. М. Фінанси підприємств : навчальний посібник / В. М. Гриньова В. О. Коюда. – 3-тє вид., стереот. – К. : Знання-Прес, 2006. – 423 с. – (Вища освіта ХХІ століття). – ISBN 966-311-040-6.
- 10) Давиденко Н. М. Ліквідність та платоспроможність як показники ефективності фінансового менеджменту підприємства / Н. М. Давиденко // Актуальні проблеми економіки. – 2005. – № 2. – С. 36-42.

- 11) Дробишева, О. О. Оцінка платоспроможності підприємства в системі антикризового управління / О. О. Дробишева // *Економика и управление*. – Симферополь : РИО НАПКС, 2013. – № 4. – С. 129–133.
- 12) Дрожжина Л.В. Оптимізація кредитної політики підприємства // *Вісник Дніпропетровського університету*.-[Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.stattionline.org.ua/ekonom/49/.html>.
- 13) Журавльова Ю.Ю. Вплив економічних факторів на платоспроможність підприємств//Фінансові відносини: Матеріали VIII Міжнародної конференції “Наука і освіта 2005” (7-21 лютого 2005 р.). – Том 73. – Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2005. – С. 42-43.
- 14) Журавльова Ю.Ю. Методичні аспекти оцінки платоспроможності підприємств в сучасних умовах господарювання / Ю.Ю. Журавльова // *Ринок цінних паперів. Вісник Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку*. – 2005. – № 3. – С. 33-41.
- 15) Журавльова Ю.Ю. Класифікація зовнішніх факторів впливу на платоспроможність підприємства//*Вісник Київського національного торговельно економічного університету*. – 2005. – №4. – С. 60-67.
- 16) Журавльова Ю.Ю. Платоспроможність підприємства та шляхи її забезпечення: монографія .– Полтава: РВВ ПУСКУ, 2009. – 73с.
- 17) Журавльова Ю.Ю. Сутність платоспроможності підприємства // *Фінанси України*. – 2006. –№1. – С. 116-120.
- 18) Звіт про фінансовий стан на 31 грудня 2013 року (Форма №1)
- 19) Звіт про фінансовий стан на 31 грудня 2014 року (Форма №1)
- 20) Звіт про фінансові результати за 2013 рік (Форма №2)
- 21) Звіт про фінансові результати за 2014 рік (Форма №2)
- 22) Івахненко В. М. Курс економічного аналізу : навчальний посібник / В. М. Івахненко. – К.: Знання-прес, 2000. –207с. – (Вища освіта ХХІ століття). – ISBN 966-7767-54-X
- 23) Іващенко В.І. Економічний аналіз господарської діяльності / В.І. Іващенко М.А. Болюх. – К. : ЗАТ «Нічлава», 2001. – 204 с.

- 24) Ковальов М.Л. Платоспроможність в системі оцінки фінансової стійкості підприємства.-[Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.nbuuv.gov.ua/>.
- 25) Косова Т.Д. Фінансовий аналіз : навч. посібник. / Т.Д. Косова, І.В. Сіменко та ін. – К., Центр учбової літератури, 2013 – 440 с.
- 26) Лахтіонова Л.А. Аналіз платоспроможності та ліквідності об'єктів підприємницької діяльності: монографія/ Л.А.Лахтіонова. – К.:КНЕУ, 2010. – 657с.
- 27) Любенко Н. М. Фінанси підприємств : навчальний посібник / Н. М. Любенко .– К. : ЦУЛ, 2009. – 264 с. – ISBN 978-966-364-923.
- 28) Магістрант М.В. Проблеми платоспроможності підприємств / М.В. Магістрант // Науковий вісник НЛТУ України. - 2012. - №2. – С.221.
- 29) Мних Є. В. Фінансовий аналіз: навч. посібник /Є. В. Мних, Н. С. Барабаш. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. – 536 с.
- 30) Олександренко І. В. Діагностика ліквідності та платоспроможності підприємства / І. В. Олександренко // Актуальні проблеми економіки. - 2014. - № 6. - С. 419-426. - [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ape_2014_6_52.pdf
- 31) Полещук І.Ф. Аналіз показників ліквідності та платоспроможності підприємства [Електронний ресурс]. І. Ф. Полещук – Режим доступу: <http://intkonf.org>.
- 32) Слівак А. Є. Проблеми регулювання банкрутства підприємств чи відновлення їх платоспроможності в Україні / А. Є. Слівак // Формування ринкових відносин в Україні. – 2005. – № 12. – С. 8-10.
- 33) Тринька Л.Я. Фінансовий аналіз: навч. посібник /Л.Я. Тринька, О.В. Іванчук(Липчанська). – К.: Алерта, 2014. – 768с.
- 34) Тютюнник Ю. М. Фінансовий аналіз: [навчальний посібник] ; частина I / Ю. М. Тютюнник ; 2-ге вид., перероб. і доп. – Полтава : РВВ ПДАА, 2014. – 358 с.

35) Фещенко О.П. Розрахунок показників фінансового стану господарських товариств з урахуванням нових норм фінансової звітності.— Бізнес інформ №2,2015 - [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2015-2_0-pages-229_236.pdf

36) Фінанси підприємств: підручник/Мін-во освіти і науки України, КНЕУ; ред. А. М. Поддєрьогін. - 6-е вид., перероб. та доп. - К. : КНЕУ, 2006. – 552 с. – ISBN 546-788-465-1.

37) Цал-Цалко Ю. С. Фінансова звітність підприємства та її аналіз : навч. посіб. / Ю. С. Цал-Цалко. – 2-е вид., перероб. і доп. – К. : ЦУЛ, 2002. – 360 с. - ISBN 966-7938-80-8.

38) Цал-Цалко Ю.С. Фінансовий аналіз: підручник.– К.: Центр учбової літератури, 2008. – 566с.

39) Челомбитько Ю.В. Роль та місце ліквідності та платоспроможності підприємства в сучасному економічному середовищі // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2011. - №35. – С.458.

40) Чимшит С. І. Методичні аспекти оцінки платоспроможності підприємства / С. І. Чимшит, С. В. Іванов, Г. В. Разумова // Економічний простір. - 2014. - № 89. - С. 216-227. - [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ecpros_2014_89_23.pdf.

41) Шим Джей К., Сигел Джоел Г. Методи управління вартістю та аналіз витрат /Переклад з англ. – М.: Филинь, 1996. – 344 с.

42) Шморгун Н.П. Фінансовий аналіз: навч. посібник /Н.П. Шморгун, І.В. Головка. – К.: Центр учбової літератури, 2006. – 528с.